

Veranderingen spelregels 2013 – 2017

In rood de veranderingen t.o.v. publicatie januari 2014

spelregel	Spelregels	Met ingang van
Algemeen	<p>Eerste scheidsrechter is vervangen door: 1^e scheidsrechter, Tweede scheidsrechter is vervangen door 2^e scheidsrechter</p> <p>Het woord: Opslag is vervangen door: Service Opwarmruimte is vervangen door: Warming-up ruimte</p> <p>Veel verwijzingen bij "zie ook:" zijn aangepast c.q. uitgebreid.</p> <p>Bestaande spelregels of commentaren zijn soms verplaatst.</p> <p>Vaak is deze toevoeging verwijderd of op een andere plaats gezet: "Bij de wereldcompetities en officiële competities van de FIVB ....."</p> <p>Alles wat in het rood staat is veranderd ten opzichte van de vorige uitgave: Veranderingen Spelregels januari 2014.</p>	
Inhoud	<p>Kenmerken van het volleybalspel</p> <p>Deel 1: Filosofie van de spelregels en de scheidsrechter daarbij</p> <p>Deel 2: onderdeel 1: Het spel</p> <p>Deel 2: onderdeel 2: De scheidsrechters.....</p> <p>15.2 Volgorde van spelonderbrekingen</p> <p>15.3 Aanvragen van reguliere spelonderbrekingen</p> <p>19.5 Samenvatting</p> <p>21.6 Samenvatting van wangedrag en kaartgebruik</p> <p>Tekening 9 Tabel van maatregelen</p> <p>Deel 6: Definities</p>	
1.1	<p>1^e commentaar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Behoudens dispensatie geldt voor de vrije zone rond het speelveld:</i> <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Eredivisie achter de achterlijn 8m (minstens is vervallen)</i> ○ <i>Eredivisie naast de zijlijn 5m; (minstens is vervallen)</i> 	
1.3.4	<p>De coachlijn geeft aan tot hoever de coach het veld mag naderen. De lijn loopt op 1,75 m parallel aan de zijlijn, vanaf het verlengde van de aanvalslijn tot aan de achterlijn. De coachlijn bestaat.....</p>	
4.1.1	<p>Een team mag bestaan uit ten hoogste 12 spelers, en</p> <ul style="list-style-type: none"> - een coaching staf: een coach, en een maximum van twee assistent coaches, - een medische staf: een verzorger /fysiotherapeut en een arts. <p>Alleen degene die vermeld zijn op het wedstrijdformulier mogen normaal gesproken aanwezig zijn in de wedstrijdruimte/speelruimte en deelnemen aan het inspelen aan het net en aan de wedstrijd.</p>	
	<p>2^e commentaar: De teammanager mag niet meer achter de bank plaats nemen maar dient op de spelersbank te gaan zitten als een van de vijf teamstafleden. Hij dient dan wel over een Nevobo identiteitskaart te beschikken.</p> <p>4^e commentaar: <i>Er mogen maximaal vijf stafleden op de bank zitten.</i></p>	
4.1.3	<p>1^e commentaar: <i>Direct na de toss tekenen de aanvoerders en de coaches het</i></p>	

Veranderingen spelregels 2013 – 2017

In rood de veranderingen t.o.v. publicatie januari 2014

	wedstrijdformulier af en worden de niet ingevulde regels van de spelerskolom (inclusief die van de teambegeleiding) afgesloten met een "X" of "Z". Het is dan niet meer toegestaan de naam van een speler of teambegeleiding op het wedstrijdformulier bij te schrijven.	
4.1.3	6 ^e commentaar .....twee formulieren voorkomen. <i>Een speler mag voor een sanitaire stop of om een andere reden even naar de kleedkamer. Betrokkene moet direct daarna terugkomen.</i>	2014-2015 (zie ook 18.1 2^e commentaar)
4.3	De kleding van de spelers bestaat uit een shirt, korte broek, sokken (het tenue) en sportschoenen.	
4.3.1	1 ^e commentaar <ul style="list-style-type: none"> De korte broeken moeten in de Eredivisie een atletische uitstraling hebben voor zowel de mannen als de vrouwen. Mannen: taille en lengte mogen niet los of er onverzorgd uitzien. De binnenbeen lengte mag niet groter zijn dan 10cm. Vrouwen: Het tenue moet de bodyline volgen, strak in de taille en in de lengte. Binnenbeen lengte mag niet groter zijn dan 5cm of moet opgesneden zijn naar de bovenkant van het been. Het is de vrouwen toegestaan om een tenue te dragen dat uit één stuk bestaat als dit voldoet aan de voorschriften van de spelregels. 	
4.3.3	De shirts van de spelers moeten genummerd zijn van 1 tot en met 20.	
4.3.3.2	Bij de wereldcompetities en officiële competities van de FIVB moet het spelernummer herhaald worden op één zijde van de broek. Het nummer moet 4-6cm hoog zijn en minimaal 1cm breed. De shirts en korte broeken moeten voldoen aan de voorschriften van de FIVB.	
4.3.3.2	3 ^e commentaar <ul style="list-style-type: none"> M.u.v. de Eredivisie is het nummer op de broek niet verplicht. In de Eredivisie moet het spelernummer herhaald worden op één zijde van de broek. Het nummer moet 4-6cm hoog zijn en minimaal 1cm breed. 	
4.4.1	blootsvoets te spelen; Bij de wereldcompetities en officiële competities van de FIVB is dit verboden;	
5	De aanvoerder en coach zijn beiden verantwoordelijk voor het gedrag en de discipline van de leden van hun team. De Libero's kunnen niet de aanvoerder of de aanvoerder in het veld zijn.	
5.1.1	<u>Commentaar:</u> De aanvoerder wordt op het wedstrijdformulier aangegeven door middel van een A in de L/A kolom	
5.1.2	<u>Commentaar:</u> <i>Als de aanvoerder in het veld steeds vervangen wordt door de Libero dan dient op het eerste moment dat dat plaatsvindt de nieuwe aanvoerder in het veld zijn hand op te steken (eenmaal per set) als bevestiging naar scheidrechters en overige spelers.</i> <u>Commentaar:</u> <i>Wordt de aanvoerder in het veld gewisseld en wordt een nieuwe aanvoerder in het veld aangewezen dan dient hij zijn hand op te steken als bevestiging naar scheidrechters en overige spelers.</i>	2014-2015 Nieuw commentaar

Veranderingen spelregels 2013 – 2017

In rood de veranderingen t.o.v. publicatie januari 2014

5.1.2.1	<u>2^e commentaar:</u> De aanvoerder in het veld mag in alle redelijkheid uitleg vragen over de toepassing of interpretatie van de spelregels. Mocht dit de normale vormen van fatsoen overschrijden dan dient de 1 ^e scheidsrechter de aanvoerder in het veld bij de eerste keer te waarschuwen. Mocht dit verder gaan dan dient de 1 ^e scheidsrechter dit gedrag te bestraffen met een rode kaart.	
5.2.3 e.v.	Tijdens de wedstrijd moet de coach:	
	Moet voor iedere set het naar behoren ingevulde en ondertekende opstellingsbriefje aan de teller of de 2e scheidsrechter overhandigen;	
	Moet op de spelersbank zo dicht mogelijk bij de tellertafel zitten; hij mag deze plaats verlaten;	
	Mag evenals de andere leden van het team aanwijzingen.....	
5.3.2	Indien de coach zijn team om wat voor reden dan ook inclusief een maatregel voor wangedrag moet verlaten, maar niet om mee te gaan spelen met zijn team, mag de assistent-coach op verzoek van de aanvoerder in het veld en met toestemming van de 1^e scheidsrechter, diens functie overnemen voor de duur van diens afwezigheid.	
5.3.2	3 ^e commentaar .....uit te voeren. <i>Hij hoeft hiervoor geen toestemming aan de scheidsrechter te vragen.</i>	2014-2015 Aanvulling commentaar Zie ook 18.1
6.4.2	<u>Commentaar:</u> .....officiële aanvangstijdstip aangemerkt. Maar ook het niet volledig zijn (<i>onvoldoende spelers om als team te kunnen beginnen</i>) vanaf 16 minuten voor het officiële aanvangstijdstip heeft.....	2014-2015 Aanvulling commentaar
7.2.3	Wanneer gekozen is voor apart inspelen begint het team dat de eerste service heeft ook met het inspelen aan het net.	
7.3.4	<u>2^e commentaar:</u> Bij afwezigheid van de coach ondertekent de aanvoerder het opstellingsbriefje ~~in~~ .	
7.3.5.4	Wanneer een speler die niet is geregistreerd op het wedstrijdformulier, zich op het speelveld bevindt, blijven de punten van de tegenstander gehandhaafd en bovendien krijgen zij er een punt bij en het recht van service. Alle punten en/of sets (0:25, indien nodig) die het in overtreding zijnde team na het maken van de fout heeft behaald, worden geannuleerd. Dit team zal daarnaast een nieuw opstellingsbriefje moeten inleveren en een geregistreerde speler de plaats in moeten laten nemen op de positie van de niet geregistreerde speler.	
7.4	Op het moment dat de bal door de serveerder wordt geslagen, moet, met uitzondering van de serveerder, alle spelers van beide teams zich in hun servicevolgorde op hun eigen speelhelft bevinden.	
7.7.1.2	<u>Commentaar:</u> Het aanhouden van de juiste <i>opstellingsvolgorde servicevolgorde</i> blijft altijd de verantwoordelijkheid van het team. Merkt	Eenduidig taalgebruik

Veranderingen spelregels 2013 – 2017

In rood de veranderingen t.o.v. publicatie januari 2014

9	Spelen van de bal Ieder team moet in de eigen speelruimte en eigen speelhelft de bal spelen, behalve in het geval van regel 10.1.2. De bal mag echter ook van buiten de vrije zone worden teruggespeeld.	
9.1.3	<i>Commentaar:</i> <i>Het is ook toegestaan de bal te spelen vanaf de tribune of vanaf andere elementen buiten de vrije zone maar alleen vanaf de eigen kant van het speelveld.</i>	
10.1.2	De bal die naar de vrije zone van de tegenstander het vlak van het net geheel of gedeeltelijk in de zijruimte is gepasseerd mag binnen het toegestane aantal aanrakingen van het team worden teruggespeeld mits:	
10.1.2.2	de teruggespeelde bal wederom het vlak van het net geheel of gedeeltelijk in de zijruimte aan dezelfde kant van het veld passeert. De tegenstander mag een dergelijke actie niet belemmeren.	
10.1.2.2	<i>3^e commentaar:</i> <i>Tot de zijruimte behoort ook het gedeelte tussen het net en de paal. Als een bal volgens de regel 10.1.2 e.v. door deze ruimte naar de vrije zone wordt gespeeld en bal raakt daarbij niets (geen touwtjes o.i.d.) mag deze bal ook binnen de regel van 10.1.2 weer worden teruggespeeld.</i>	2014-2015 Nieuw commentaar
11.4.4	Een speler hindert het spel van de tegenstander door o.a.: <ul style="list-style-type: none"> - het aanraken van de bovenkant van het net (witte band) of het bovenste deel van de antenne (80 cm) dat boven het net uitsteekt gedurende zijn actie om de bal te spelen, of - het gelijktijdig met het spelen van de bal, gebruik maken van het net, of - het creëren van een voordeel ten koste van de tegenstander door het net aan te raken, of - het maken van een zodanige actie dat hij daarmee de tegenstander hindert in zijn poging om de bal te spelen. 	
12.1.1	De eerste service in de eerste set en in de beslissende 5^e set wordt uitgevoerd door het team dat bij de toss het recht van service heeft gekregen.	
12.5.1	De spelers van het team aan service mogen de serveerder en de baan van de bal niet door een individueel of groepsscherm aan het zicht van de tegenstander onttrekken.	
12.5.2	Een speler of groep spelers van het team aan service maakt een scherm door op het moment van de service de armen te bewegen, te springen, zich zijdelings te bewegen tijdens het uitvoeren van de service, of door bij elkaar te gaan staan om de serveerder en de baan van de bal aan het zicht van de tegenstander te onttrekken.	
12.6.1	Servicefouten. Zelfs als de tegenstander een opstellingsfout maakt, leiden de volgende fouten tot servicewisseling. De serveerder:.....	
12.6.1.2	<i>Commentaar:</i> <i>Een rally start bij het raken van de bal bij de service (zie regel</i>	

Veranderingen spelregels 2013 – 2017

In rood de veranderingen t.o.v. publicatie januari 2014

	6.1.3). Een fout bij de service wordt dus bestraft met een verlies van de rally. Een uitzondering vormt de service die vóór het fluitsignaal voor service wordt genomen. De scheidsrechter moet dubbelfout geven en de service over laten nemen. Zie voor het niet op de juiste manier uitvoeren van de service de opsomming van regel 12.4.	
12.7.2	Als daarentegen de service juist is uitgevoerd, maar daarna een fout wordt gemaakt (bijv. "uit" gaat, over een scherm gaat enz.) wordt een opstellingsfout van de tegenstander aangemerkt als eerste te zijn gemaakt en moet als zodanig worden bestraft.	
12.7.2	2 ^e commentaar: <i>Als de serveerder een fout maakt op het moment van de service en bij de tegenstander wordt een onreglementaire spelerwissel geconstateerd dan wordt een dubbelfout gegeven. Het team dat de onreglementaire spelerwissel heeft gerealiseerd moet nog wel de correcte opstelling innemen.</i>	
13.2.1	Een voorspeler mag op elke hoogte een aanvalslag voltooien, mits hij hierbij de bal binnen de eigen speelruimte raakt, met uitzondering van de situatie zoals vermeld in regel 13.2.4 en 13.3.6.	
14.2	2 ^e commentaar <i>De bal mag niet gevangen en/of gegooid worden.</i>	2014-2015 Nieuw commentaar
14.3	3^e commentaar <i>Na de derde aanraking van team A mag de blokkeerder van team B elke bal blokkeren boven de speelhelft van de tegenstander. Het maakt dan niet uit of de bal parallel aan het net wordt gespeeld of in de richting van het veld van team B gaat. Elke 3e aanraking van een team wordt gezien als aanval die richting de tegenstander gaat.</i>	
15.1	1e commentaar: <i>Een coach heeft het recht aan de teller het aantal verbruikte spelerwisselingen c.q. time-outs te vragen. Of voor één of meer spelers persoonlijk de wisselmogelijkheden al of niet zijn uitgeput, is hier niet aan de orde. De ~~2e-scheidsrechter~~ of teller hoeft ook niet uit eigen beweging te waarschuwen dat in de lopende set bepaalde spelers, binnen regels 15.6.2 en 15.6.3, niet meer tegen elkaar mogen worden gewisseld.</i>	2014-2015 Aanpassing commentaar
15.2	OPEENVOLGING VAN SPELONDERBREKINGEN	
15.2.1	Per team mogen opeenvolgend in dezelfde onderbreking, zonder dat het spel tussentijds hervat behoeft te worden, één of twee time-outs en een spelerwissel aangevraagd worden.	
15.2.2	Een team mag echter niet twee spelerwissels na elkaar aanvragen zonder dat het spel tussentijds is hervat. Twee of meer spelers mogen tijdens dezelfde spelonderbreking worden gewisseld.	

Veranderingen spelregels 2013 – 2017

In rood de veranderingen t.o.v. publicatie januari 2014

15.2.2	<p><u>Commentaar:</u> Tijdens een spelonderbreking wordt door team A een wissel aangevraagd en uitgevoerd. Tijdens deze onderbreking wordt team B bestraft met een rode kaart. Als team B de service had moet team A een plaats doordraaien. Er moet dan eerst een voltooide rally gespeeld worden alvorens een nieuwe wissel door beide teams kan worden aangevraagd.</p>	
15.2.2	<p><u>2^e commentaar</u> Mocht de coach, naar aanleiding van dit "verplichte" doordraaien, zijn spelerwissel(s) willen terugdraaien dan is dat toegestaan. Zij worden geannuleerd en tellen dus niet mee in het toegestane aantal.</p>	2014-2015 Nieuw commentaar
15.2.3	<p>Er moet een voltooide rally zitten tussen twee aparte aanvragen voor een spelerwissel door hetzelfde team.</p>	
15.3.1	<p>Reguliere spelonderbrekingen mogen uitsluitend door de coach of in diens afwezigheid door de aanvoerder in het veld worden aangevraagd. ~~De aanvraag vindt plaats door het met de hand zichtbaar maken van het betreffende teken als de bal uit het spel is en vóór het fluitsignaal voor de service.~~ Bij de wereldcompetities en officiële competities van de FIVB is het verplicht gebruik te maken van een zoemer en daarna het betreffende teken te maken voor de aanvraag van een time-out.</p>	
15.3.1	<p><u>Commentaar</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Met een zoemer wordt bedoeld een aparte geïnstalleerde zoemer (ook voor de teller) of de zoemer van het elektronisch scoreboard waarvan de teller gebruik maakt. • Het gebruik van een zoemer (en daarna het betreffende teken maken voor de aanvraag van een time-out) is alleen in de Eredivisie verplicht gesteld. • Als de zoemer gaat na het fluitsignaal van de 1^e scheidsrechter voor de service of tijdens een rally dan dient de 1^e scheidsrechter altijd af te fluiten om daarna te onderzoeken wat de reden van het gebruik van de zoemer is. Dat kan zijn: <ol style="list-style-type: none"> 1. de teller heeft op de zoemer gedrukt omdat een verkeerde speler de service heeft uitgevoerd gevolg: service en punt voor tegenstander en het team in overtreding moet de juiste volgorde innemen; 2. De (ass.) coach heeft op de zoemer gedrukt. De scheidsrechter dient dan te bepalen of er sprake is van oneigenlijk gebruik (misbruik) gevolg: maatregel voor spelophouden. Is er sprake van het feit dat er per ongeluk op de zoemer is gedrukt dan alleen dubbelfout. (Dit bepalen dus de scheidsrechters) 3. De teller heeft per ongeluk op de zoemer gedrukt = dubbelfout 4. De (ass.) coach drukt op de zoemer omdat hij een TO wil aanvragen na het fluitsignaal voor de service: = dubbelfout en een maatregel voor spelophouden opleggen. • ~~Bij misbruik maken van de zoemer legt de scheidsrechter een maatregel voor spelophouden op.~~ 	<p>Reeds gepubliceerd 2013-2014</p> <p>Is nieuw</p>

Veranderingen spelregels 2013 – 2017

In rood de veranderingen t.o.v. publicatie januari 2014

15.3.2	Een spelerwissel mag voor de aanvang van een set worden aangevraagd. Deze moet dan als reguliere spelerwissel in die set worden genoteerd.	
~~15.3~~	~~OPEENVOLGING VAN SPELONDERBREKINGEN~~	
~~15.3.1~~	~~Per team mogen opeenvolgend, zonder dat het spel tussentijds hervat hoeft te worden, één of twee time-outs en een spelerwissel aangevraagd worden.~~	
~~15.3.2~~	~~Een team mag echter niet twee spelerwissels na elkaar aanvragen zonder dat het spel tussentijds is hervat. Twee of meer spelers mogen tijdens dezelfde spelonderbreking worden gewisseld.~~	
15.4.1	De aanvraag voor een time-out vindt plaats door het met de hand zichtbaar maken van het betreffende teken als de bal uit het spel is en vóór het fluitsignaal voor de service. Alle aangevraagde time-outs duren 30 seconden. Bij de wereldcompetities en officiële competities van de FIVB is het verplicht gebruik te maken van een zoemer en daarna het betreffende teken te maken voor de aanvraag van een time-out.	
15.4.2	Bij de wereldcompetities en officiële competities van de FIVB geldt dat in set 1 t/m 4 twee extra technische time-outs van ieder 60 seconden automatisch worden toegekend, zodra het leidende team op 8 of 16 punten komt.	
15.4.3	In de beslissende (5e) set zijn er geen technische time-outs en mogen er door elk team alleen twee time-outs van 30 seconden worden aangevraagd.	
15.5.1	Een spelerwissel is, (uitgezonderd de Libero of zijn vervangende speler) nadat de teller één en ander op het wedstrijdformulier heeft vastgelegd, het verlaten van het speelveld door een speler, waarbij een andere speler zijn plaats inneemt. Voor een spelerwissel is toestemming van de scheidsrechter nodig.	
15.5.2	Wanneer door een blessure van een veldspeler een spelerwissel noodzakelijk wordt mag de coach (of de aanvoerder in het veld) het wisselteken geven.	
~~15.6.1~~	~~Een team mag ten hoogste zes spelerwissels per set uitvoeren. Eén of meer spelers mogen gelijktijdig worden gewisseld.~~	
15.7	Bij een uitzonderlijke spelerwissel mag elke speler (uitgezonderd de Libero, tweede Libero of hun vervanger), die niet in het veld staat op het moment dat de blessure plaatsvindt, de plaats van de geblesseerde/zieke speler innemen. De gewisselde geblesseerde of zieke speler mag gedurende de rest van de wedstrijd niet meer terugkeren in het veld. Een uitzonderlijke spelerwissel telt in geen enkel geval mee voor het aantal spelerwissels maar moet wel op het wedstrijdformulier genoteerd worden als onderdeel van het totaal van wissels per set en wedstrijd.	

Veranderingen spelregels 2013 – 2017

In rood de veranderingen t.o.v. publicatie januari 2014

15.7	<p><u>4^e/5^e commentaar:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • De Libero(s) kan (kunnen) nooit veldspeler worden als hij (zij) als zodanig op het wedstrijdformulier is (zijn) genoteerd. (Eens in een wedstrijd Libero altijd Libero gedurende die wedstrijd) • Wanneer een speler een bloedende wond oploopt moet de scheidsrechter het spel onmiddellijk stilleggen en medische assistentie vragen voor de betreffende speler. Het team hoeft deze speler niet direct te wisselen. De speler mag voor een korte periode aan zijn verwonding worden geholpen. 	
15.7	<p><u>8^e commentaar</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Na een time-out en tijdens een spelonderbreking voor de verzorging van een geblesseerde speler mag een spelerwissel plaatsvinden. 	
15.9.1	<p>Een spelerwissel is, behalve in geval van regel 15.7, onreglementair als deze niet voldoet aan de voorwaarden die in regel 15.6 zijn aangegeven of als het een niet geregistreerde speler betreft.</p>	
15.9.2.2	<p>de spelerwissel moet worden hersteld;</p>	
15.9.2.3	<p><u>2^e commentaar</u> Indien een onreglementaire spelerwissel wordt geconstateerd nadat het spel is hervat, moet het spel direct worden onderbroken door de buzzer van de teller of het fluitsignaal van de 2^e scheidsrechter.</p>	
15.10.3a	<p>De eigenlijke aanvraag voor een spelerwissel is het speelklaar betreden van de wisselzone door de wisselspeler(s) tijdens een reguliere onderbreking. De coach hoeft geen wisselteken te geven behalve als het om een geblesseerde of zieke speler gaat, dan wel voor het begin van de set.</p>	
15.10.3c	<p>De aanvraag voor een spelerwissel wordt erkend en aangegeven door de teller of de 2e scheidsrechter door het gebruik van een zoemer respectievelijk een fluitsignaal. De 2e scheidsrechter staat de wissel toe.</p>	
15.10.4	<p>Wanneer een team meer dan één spelerwissel gelijktijdig wil uitvoeren, dan moeten alle spelers tegelijkertijd de wisselzone binnenkomen, om als één verzoek te worden aangemerkt. Deze.....</p>	
15.10.4	<p><u>2e commentaar</u> Als bij een meervoudige spelerwissel één van de wisselers niet speelklaar in de wisselzone is (de speler draagt bijv. nog zijn trainingsjack), zal de spelerwissel van deze speler geweigerd worden zonder enige maatregel voor spelophouden of de notatie van een onjuist verzoek. De andere spelerwissel(s) kan (kunnen) gewoon doorgang vinden.</p> <p><u>3^e commentaar:</u> Als een meervoudige wissel wordt "aangevraagd" en een van die te wisselen spelers is onreglementair, dan wordt(en) de reglementaire wissel(s) uitgevoerd en wordt de onreglementaire wissel geweigerd. Het team wordt bestraft met een maatregel voor spelophouden.</p>	

Veranderingen spelregels 2013 – 2017

In rood de veranderingen t.o.v. publicatie januari 2014

	<p><u>Commentaar.</u> <i>Bij een meervoudige spelerwissel moet elk van deze wissels apart beoordeeld worden. Is één van deze spelerwissels "onreglementair" of zou een wissel de 7e in die set worden (regel 15.11.1.4) dan moet daarvoor de betreffende straf worden opgelegd, terwijl de wel correcte wissels zonder meer doorgang kunnen vinden.</i></p>	
15.11.1.3	<p>ten behoeve van een spelerwissel voordat het spel na een vorige spelerwissel door hetzelfde team is hervat, behalve in het geval dat het een geblesseerde of zieke speler betreft;</p>	
15.11.2	<p>Het eerste onjuiste verzoek dat het spel niet beïnvloedt of ophoudt, moet worden afgewezen, maar moet worden genoteerd op het wedstrijdformulier zonder verdere consequenties.</p>	
15.11.3	<p><i>4^e commentaar:</i> <i>Indien een onjuist verzoek tot gevolg heeft dat er een vorm van spelophouden ontstaat (de coach vraagt bijvoorbeeld een derde time-out aan en de teams lopen het veld af) dan wordt er een maatregel voor spelophouden opgelegd. Er wordt dan geen kruisje gezet bij het onjuist verzoek. Hetzelfde team kan daarna toch nog een onjuist verzoek doen (wat niet mag leiden tot spelophouden) wat dan wel genoteerd moet worden in het betreffende vakje op het wedstrijdformulier.</i> <i>5^e commentaar:</i> <i>Indien daarna datzelfde team nogmaals een maatregel voor spelophouden krijgt opgelegd, volgt dan natuurlijk wel een bestraffing voor spelophouden.</i></p>	<p>2014-2015 Nieuw commentaar</p>
17.2	<p><u>Commentaar</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Als er een 2^e bal binnen de lijnen van het <u>speelveld</u> komt moet altijd worden afgefloten en moet dubbelfout worden gegeven. Het maakt niet uit waar de bal het speelveld binnenkomt.</i> • <i>Als er een 2^e bal de <u>speelruimte</u> binnenkomt bepaalt de 1^e scheidsrechter of dat hinder op levert voor een van de teams. Als dat het geval is moet ook hier de rally worden afgefloten en moet dubbelfout worden gegeven.</i> 	<p>2014-2015 Nieuwe commentaren</p>
18.1	<p>2^e commentaar <i>Indien een van de teamleden (behalve de verzorger) in de pauze tussen de sets of op een ander moment in de wedstrijd de speelruimte wil verlaten, moet hij daarvoor toestemming vragen aan de scheidsrechter.</i></p>	<p>2014-2015 Nieuw commentaar</p>
18.2.1	<p>Behoudens in geval van een beslissende set wisselen de teams na elke set van speelhelpt. ~~De andere leden van het team wisselen van spelersbank.~~</p>	
19.1.2	<p><u>Commentaar</u> <i>De Libero's worden genoteerd in de spelerskolom met in de kolom L/A een L1 of L2 voor hun naam. Dat kan gebeuren met de hand op het wedstrijdformulier of elektronisch via e-score.</i></p>	

Veranderingen spelregels 2013 – 2017

In rood de veranderingen t.o.v. publicatie januari 2014

19.1.3	<p>~~Vóór aanvang van de wedstrijd bepaalt de coach wie de startende Libero is. De Libero op het speelveld is de actieve Libero. Is er nog een Libero aanwezig, dan is hij de tweede Libero van dat team.~~</p> <p>~~Slechts één Libero kan tegelijkertijd op het speelveld zijn. Er mag nooit meer dan één Libero van dat team op het speelveld zijn.~~</p>	
	<p><u>3e Commentaar:</u> De Libero kan wel als coach of assistent-coach fungeren maar kan geen aanvoerder of aanvoerder in het veld zijn. Bovendien kan een Libero, als hij eenmaal op het wedstrijdformulier als Libero is genoteerd en na ondertekening van het wedstrijdformulier door de coach en de aanvoerder, niet meer als veldspeler actief zijn of worden.</p>	
~~19.1.4~~ ~~19.1.5~~	~~De Libero mag niet de aanvoerder en niet de aanvoerder in het veld zijn.~~	
19.2	<p>De Libero's moeten een tenue dragen (of hesje voor de vervanger van de Libero) dat een totaal andere dominante hoofdkleur heeft dan de rest van het team.</p> <p>Het tenue moet duidelijk in tegenstelling van kleur zijn met het tenue van de andere teamleden. Het tenue van de Libero's moet voorzien zijn van een nummer zoals bij de andere teamleden.</p> <p>Bij de wereldcompetities en officiële competities van de FIVB moet de vervanger van de Libero, indien mogelijk, hetzelfde tenue dragen als de oorspronkelijke Libero, maar hij houdt zijn eigen nummer.</p>	2014-2015
	<p><u>Commentaar:</u> <i>Het Libero shirt moet als hoofdkleur een kleur hebben die niet voorkomt in de shirts van de rest van het team. (b.v. Libero shirt rood, rest van het team wit of omgekeerd). Dit wordt bedoeld met ("moet duidelijk in tegenstelling van kleur zijn"). Het is niet toegestaan om Libero shirts te dragen die dezelfde lay-out als de reguliere shirts hebben, maar waarbij de kleurstelling van de vlakken is omgedraaid. Dit geldt ook bij de shirts waarbij dan alleen de kleurstelling van de mouwen is omgedraaid ten opzichte van de rest van het team.</i></p>	2014-2015 Aanpassing commentaar
19.3.2.1	<p>Vervangingen van spelers waarbij een Libero betrokken is, worden niet geteld als een reguliere spelerwissel.</p> <p>Het aantal vervangingen is onbeperkt, maar er moet wel ten minste één voltooid rally gespeeld zijn tussen twee vervangingen met een Libero (tenzij het team vanwege een bestraffing verplicht moet doordraaien en als gevolg daarvan de actieve Libero naar positie 4 zou gaan, of de actieve Libero is niet in staat verder te spelen waardoor de rally niet gespeeld is).</p>	

Veranderingen spelregels 2013 – 2017

In rood de veranderingen t.o.v. publicatie januari 2014

19.3.2.2	<p>3^e commentaar <i>Mocht om reden van mogelijke agressie een "normale" spelerwissel niet gewenst zijn, dan moet de volgende procedure gevolgd worden: de in te wisselen speler komt met het juiste nummerbordje naar de wisselzone en neemt in het veld de plaats in van de bestrafte speler. De bestrafte speler maakt, als hij op de bank zat, geen deel uit van deze wissel procedure. De Libero moet als hij in het veld stond het veld verlaten en kan na een voltooide rally weer een speler vervangen.</i></p>	
19.3.2.3	<p>Aan het begin van iedere set mag de Libero het veld pas betreden voor een basisspeler als de 2^e scheidsrechter de beginopstelling heeft gecontroleerd.</p>	
19.3.2.4	<p>De andere vervangingen mogen alleen plaatsvinden wanneer de bal uit het spel is en vóór het fluitsignaal om te serveren.</p>	
19.3.2.5	<p>Een vervanging na het fluitsignaal voor de service, maar vóór de uitvoering van de service, mag niet worden afgewezen. Na afloop van de rally moet de aanvoerder in het veld worden gewezen op het feit dat dit niet de goede procedure is en dat bij herhaling dit leidt tot een maatregel voor spelophouden.</p>	
19.3.2.9	<p>Een onjuiste Libero vervanging kan o.a. inhouden: - Er is geen voltooide rally gespeeld bij een Libero vervanging; - De Libero wordt vervangen door een andere speler dan die hij oorspronkelijk vervangen heeft. De consequenties van een foutieve vervanging van de Libero zijn dezelfde als bij een opstellingsfout. Indien de foutieve vervanging van de Libero wordt opgemerkt voor de volgende rally dan wordt dit hersteld door de scheidsrechters en het team krijgt een maatregel voor spelophouden. Wordt de foutieve vervanging van de Libero pas na de service ontdekt dan zijn de consequenties hetzelfde als bij een opstellingsfout.</p>	
	<p><i>Commentaar:</i> <i>Wanneer de Libero niet via de zone voor Libero vervangingen wordt vervangen, moet de scheidsrechter de aanvoerder in het veld bij zich roepen en hem wijzen op de juiste procedure. Bij herhaling wordt een maatregel voor spelophouden opgelegd. Deze verbale waarschuwing dient ook plaats te vinden als er in de wedstrijd al een maatregel voor spelophouden voor een ander feit is opgelegd.</i></p>	
19.4.1	<p>De Libero is niet meer in staat verder te spelen als hij geblesseerd raakt, ziek wordt, uit het veld wordt gestuurd of wordt gediskwalificeerd. De coach, of bij diens afwezigheid de aanvoerder in het veld, kan om welke reden dan ook aangeven dat de Libero niet meer in staat is verder te spelen.</p>	
19.4.2	<p>TEAM MET ÉÉN LIBERO</p>	

Veranderingen spelregels 2013 – 2017

In rood de veranderingen t.o.v. publicatie januari 2014

19.4.2.1	<p>Wanneer volgens regel 19.4.1 slechts één Libero beschikbaar is voor het team of slechts één Libero is genoteerd op het wedstrijdformulier en deze Libero kan niet meer verder spelen, kan de coach (of de aanvoerder in het veld als geen coach aanwezig is) een nieuwe Libero aanwijzen voor de rest van de wedstrijd. Deze nieuwe Libero mag iedere andere geregistreerde speler zijn, (niet de vervangen speler) die niet in het veld staat op het moment van de nieuwe aanwijzing.</p>	
19.4.2.2	<p>Wanneer de actieve Libero niet meer in staat is verder te spelen mag hij vervangen worden door de speler die hij vervangen heeft of onmiddellijk worden vervangen door een nieuw aangewezen Libero. Echter een Libero die is niet meer in staat was verder te spelen en is vervangen mag voor de rest van de wedstrijd niet meer deelnemen aan het spel.</p> <p>Wanneer de Libero op het moment dat hij niet meer verder kon spelen niet op het speelveld was, kan toch een nieuwe Libero worden aangewezen. De Libero die niet meer verder kan spelen mag voor de rest van de wedstrijd niet meer deelnemen aan het spel.</p>	
19.4.2.2	<p><u>Commentaar:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Wanneer een coach of bij diens afwezigheid de aanvoerder in het veld aangeeft dat een Libero, om welke reden dan ook, niet meer in staat is verder te spelen, mag een nieuwe Libero alleen worden aangewezen op het moment dat de Libero niet in het veld staat.</i> • <i>Mocht de actieve Libero geblesseerd raken, ziek worden, uit het veld worden gestuurd dan wel gediskwalificeerd worden, dan mag direct een nieuwe Libero worden aangewezen.</i> 	
19.4.2.3	<p>De coach (of de aanvoerder in het veld, als er geen coach aanwezig is) moet aan de 2^e scheidsrechter het verzoek doen voor de nieuwe Libero aanwijzing.</p>	
19.4.2.4	<p>Wanneer de nieuw aangewezen Libero niet meer in staat is om verder te spelen mogen meerdere keren nieuwe Libero's worden aangewezen.</p>	
19.4.2.5	<p>Wanneer de aanvoerder door de coach wordt aangewezen als de nieuwe Libero, dan moet hij afstand doen van zijn voorrechten als aanvoerder.</p>	
19.4.2.6	<p>Het nummer van de speler, dat als nieuwe Libero wordt aangewezen, moet genoteerd worden in de kolom "opmerkingen" van het wedstrijdformulier en op het Libero controle formulier (of in het elektronisch e-score formulier als dit gebruikt wordt)</p>	
19.4.3	<p>TEAM MET TWEE LIBERO'S</p>	
19.4.3.1	<p>Wanneer een team twee Libero's gebruikt en één van de Libero's kan niet verder spelen (~~gediskwalificeerd, ziek, geblesseerd, etc.~~) heeft het team het recht om verder te spelen met één Libero. ~~De tweede Libero wordt dan de actieve Libero.~~</p> <p>Er mag geen nieuwe Libero worden aangewezen tenzij deze Libero niet meer in staat is verder te spelen.</p> <p>~~Wanneer beide Libero's niet meer verder kunnen spelen is dat wel toegestaan.~~</p>	

Veranderingen spelregels 2013 – 2017

In rood de veranderingen t.o.v. publicatie januari 2014

19.4.2.1		
19.4.2.2	Wanneer de nieuw aangewezen Libero ook niet meer verder kan spelen, mogen meerdere keren nieuwe Libero's worden aangewezen behalve de oorspronkelijk actieve Libero.	
19.4.2.3	Wanneer de aanvoerder door de coach wordt aangewezen als de nieuwe Libero, dan moet hij afstand doen van zijn voorrechten als aanvoerder.	
19.4.2.4	Wanneer de aanvoerder door de coach wordt aangewezen als de nieuwe Libero, dan moet hij afstand doen van zijn voorrechten als aanvoerder.	
19.5	SAMENVATTING	
19.5.1	Wanneer de actieve Libero uit het veld is gestuurd of is gediskwalificeerd mag hij direct worden vervangen door de tweede Libero van het team. Heeft het team slechts één Libero, dan moet het team zonder Libero verder spelen gedurende de duur van de sanctie. dan mag het team een nieuwe Libero aanwijzen.	
21.1	KLEINE MISDRAGINGEN	
	Kleine misdragingen zijn niet onderhevig aan maatregelen. Het is de taak van de 1e scheidsrechter te voorkomen dat er aan de teams maatregelen moeten worden opgelegd. Dit wordt gedaan in twee stappen: Stap 1: Door het geven van een waarschuwing via de aanvoerder in het veld; Stap 2: Door het tonen van een gele kaart aan de betreffende speler(s). Deze waarschuwing is op zichzelf geen straf maar het geeft aan dat voor de betreffende speler en als gevolg daarvan ook het gehele team de tabel van maatregelen voor de wedstrijd heeft bereikt. Deze kaart wordt genoteerd in de tabel van maatregelen maar heeft geen onmiddellijke gevolgen voor de stand. ~~en wordt niet genoteerd op het wedstrijdformulier. door het geven van een waarschuwing (mondeling of door een teken met de hand) aan een individuele speler van het team of aan het gehele team via de aanvoerder in het veld.~~	
21.1	<u>2e commentaar</u> <i>Er kan slechts één gele kaart per team per wedstrijd worden gegeven.</i>	
21.1	<u>3e commentaar</u> <i>De gele kaart kan direct aan een lid van het team getoond worden zonder voorafgaande (mondelinge) waarschuwing via de aanvoerder in het veld.</i>	
21.1	<u>4e commentaar</u> <i>Een gele kaart gegeven als waarschuwing voor een kleine misdraging, wordt op het wedstrijdformulier aangegeven in de kolom Waarschuwing met het nummer van de betreffende speler of de letter van het betreffende teamstafid.</i>	
	<u>Commentaar</u> <i>De 1^e scheidsrechter kan individuele leden van een team mondeling of via een gebaar waarschuwen om te voorkomen dat er formele maatregelen worden opgelegd. Zodra hij vindt dat de grens is bereikt, roept hij de aanvoerder bij zich en geeft het gehele team een laatste waarschuwing. Consequentie daarvan is</i>	

Veranderingen spelregels 2013 – 2017

In rood de veranderingen t.o.v. publicatie januari 2014

	<i>dat de volgende keer wangedrag resulteert in een gele kaart voor onbehoorlijk gedrag (of een zwaardere maatregel indien noodzakelijk).</i>	
21.2.1	<u>onbehoorlijk gedrag:</u> handelingen tegen de goede manieren of tegen de morele beginselen. ~~of elke actie die blijkt geeft van minachting.~~	
21.2.2	<u>beledigend gedrag:</u> lasterlijke en beledigende woorden en/of gebaren of elke actie die blijkt geeft van minachting.	
21.3.2.1	Een lid van een team dat op het speelveld is en wordt bestraft met uit het veld sturen, mag de rest van die set niet meer mee spelen en moet onmiddellijk reglementair worden gewisseld. Hij moet plaatsnemen in de strafruimte achter de spelersbanken zonder verdere gevolgen. Een uit het veld gestuurde coach verliest in die set het recht als coach op te treden en moet plaatsnemen in de strafruimte achter de spelersbanken.	
	<i>Commentaar: Een deelnemer die een rode en gele kaart in één hand krijgt moet in de strafruimte plaats nemen of bij het ontbreken daarvan op een andere door de scheidsrechter vooraf bepaalde plaats. Hij mag tijdens het uitzitten van zijn straf op geen enkele wijze contact hebben met teamgenoten omdat hij niet meer aan het spel deel neemt.</i>	
21.3.3.1	Een lid van het team dat op het speelveld is en wordt bestraft met diskwalificatie moet onmiddellijk reglementair worden gewisseld. Hij moet de speelruimte ~~en de directe ruimte bij en achter de spelersbanken~~ voor de rest van de wedstrijd verlaten, zonder verdere gevolgen.	
	<i>Commentaar: In geval van een bestraffing (rode kaart) is de gang van zaken als volgt:.....</i>	
21.4.3	<i>Commentaar: Het is mogelijk dat een speler bij onbehoorlijk gedrag <u>direct</u> wordt gestraft met verlies van rally (rode kaart), bij beledigend gedrag uit het veld wordt gestuurd (rood en geel samen in één hand) of bij agressief gedrag wordt gediskwalificeerd (rood en geel apart) nog voordat een officiële waarschuwing (gele kaart) is gegeven. Het blijft daarna nog steeds mogelijk om de rest van dat team (maar niet voor het lid van het team dat al gestraft is) via de twee stappen een officiële waarschuwing te geven.</i>	
21.6	Waarschuwing: geen sanctie: Stap 1: Mondelinge waarschuwing Stap 2: Gele kaart	
	Bestrafing: RODE kaart	
	Uit het veld sturen: RODE+GELE kaart in één hand	
	Diskwalificatie: RODE+GELE kaart apart	
22.2.3.1	Als de fout door de 1e scheidsrechter is afgefloten geeft hij in volgorde aan: a. het team dat het recht van service krijgt; b. de aard van de fout; c. (zo nodig) de speler die de fout maakte. ~~De 2e scheidsrechter volgt de 1e scheidsrechter door zijn tekens te herhalen.~~	2014-2015 Nieuw

Veranderingen spelregels 2013 – 2017

In rood de veranderingen t.o.v. publicatie januari 2014

22.2.3.1	<i>Commentaar:</i> <i>De 2^e scheidsrechter volgt de 1^e scheidsrechter niet in het aangeven van het team dat het recht van service krijgt.</i>	2014-2015 Nieuw commentaar
23.3.2.3e	een voltooide aanvalsslag van een speler als de bal, die hoger is dan de netrand, komt van een bovenhands gespeelde bal door de Libero vanuit de voorzone;	
24.2.10	Bij FIVB, Wereld en officiële competities worden de taken die vermeld staan bij 24.2.5 en 24.2.10 uitgevoerd door de reserve scheidsrechter.	
24.3.2.4	Commentaar <i>Ook de 2^e scheidsrechter is bevoegd te beslissen met betrekking tot een voltooide aanvalsslag van een speler als de bal, die hoger is dan de netrand, komt van een bovenhands gespeelde bal door de Libero vanuit de voorzone. Hij moet fluiten voor verboden aanvalsslag en de aanvaller aanwijzen (teken 21).</i>	
26.2.3.2	Bij FIVB, wereld en officiële competities waar het e-score formulier wordt gebruikt assisteert de assistent-teller de teller om de wissels aan te geven en de Libero vervangingen aan te geven.	
27.2.1	De lijnrechters vervullen hun taken met een vlag van 40cm bij 40cm, zoals in tekening 12 is aangegeven door het geven van tekens voor:	
27.2.1.5	<i>Als er twee lijnrechters zijn moet de lijnrechter bij de serverende partij in principe ook de achterlijn op voetfouten van de serveerder controleren.</i>	
	Aanpassing Tekening 11 Tekening 9 De T van tweede scheidsrechter is vervallen Tekening 24 De T van tweede scheidsrechter is vervallen	2014-2015

Groepen	Aantal keren per wedstrijd	Overtreder van het team	Maatregel	Te tonen kaart(en)	Gevolgen
Onbehoorlijk gedrag	1 ^e keer	Ieder lid van het team	Bestrafing	Rood	Als verlies van een rally; een punt en service voor de tegenstander
	2 ^e keer (~~door dezelfde persoon~~)	Hetzelfde lid van het team	Uit het veld sturen	Rood en geel samen in één hand	Voor de rest van de set in de strafruimte plaatsnemen
	3 ^e keer (~~door dezelfde persoon~~)	Hetzelfde lid van het team	Diskwalificatie	Rood en geel apart	Voor de rest van de wedstrijd de wedstrijdruimte, de opwarmruimte en de spelersbank verlaten
Beledigend gedrag	1 ^e keer	Ieder lid van het team	Uit het veld sturen	Rood en geel samen in één hand	Voor de rest van de set in de strafruimte plaatsnemen

Veranderingen spelregels 2013 – 2017

In rood de veranderingen t.o.v. publicatie januari 2014

	2 ^e keer (~~door dezelfde persoon~~)	Hetzelfde lid van het team	Diskwalificatie	Rood en geel apart	Voor de rest van de wedstrijd de wedstrijdruimte, ~~de opwarmruimte en de spelersbank~~ verlaten
Agressief gedrag	1 ^e keer	Ieder lid van het team	Diskwalificatie	Rood en geel apart	Voor de rest van de wedstrijd de wedstrijdruimte, ~~de opwarmruimte en de spelersbank~~ verlaten
Spelophouden	1 ^e keer	Ieder lid van het team	Waarschuwing voor spelophouden	Teken 25, met gele kaart	Geen; wel vermelding op het wedstrijdformulier
	2 ^e en volgende keren	Ieder lid van het team	Bestrafing voor spelophouden	Teken 25, met rode kaart	~~Als bij verlies van een rally;~~ een punt en service voor de tegenstander

Deel 4 Protocol

3 min. vóór de start	Handen schudden	de 1 ^e scheidsrechter fluit en alle spelers geven elkaar bij het net de hand en lopen daarna naar hun eigen spelersbank.	Op aangeven van de 1 ^e scheidsrechter geven alle spelers van de beide teams elkaar bij het net de hand en lopen daarna naar hun eigen spelersbank.
----------------------	-----------------	---	---

Deel 5 Wedstrijdformulier

Voor de wedstrijd (blz. 96)

10. Nummer, naam en relatiecode van de spelers van elk team in oplopende volgorde. Plaats een **A** in de aparte kolom bij de aanvoerder en plaats een **L1** en **L2** (als er twee Libero's zijn) in de aparte kolom bij de betreffende speler('s).

Noteren van maatregelen (blz 103): Fig.6 niet zoals vermeld (fig.7)

Veranderingen spelregels 2013 – 2017

In rood de veranderingen t.o.v. publicatie januari 2014

Nieuwe tabel bij invullen wedstrijdformulier Fig. 6 (blz. 103)

Strafmaatregelen				Onjuist verzoek		Team A ☐	Team B ☒
W	B	U	D	Team A of B	SET	STAND	
<small>Waarschuwing</small>	<small>Bestrafing</small>	<small>Uit veld sturen</small>	<small>Diskwalificatie</small>				
3				B	1	7	12
S				A	1	17	15
	S			A	1	24	21
	5			B	3	15	6
		A1		B	3	15	7
	13			A	3	24	21
						-	-
						-	-
						-	-
						-	-
						-	-
						-	-
						-	-

Het noteren van de straffen: zet het rugnummer van de speler of een van de letters C = Coach, AC = Assistent Coach, V = Verzorger, A = Arts en S = Spelhouders in het juiste vakje en noteer de setstand zoals die op dat moment voor DAT TEAM is (het bestrafte team dus als eerste).